

Arles 2016

Találkozások a fotográfiával

ANNE KOTZAN

A szakemberek és a fotográfia lelkes rajongói számára az arles-i találkozások az éves program biztos pontjai. Idén már 47. alkalommal rendezték meg a jeles eseményt – és második éve az új igazgató, Sam Stroudz é irányításával. Az izzó kék ég alatt egyetlen fénytűneménnyé olvadt össze a kisváros, ami már Van Gogh-ot is annyira magával ragadta. A fesztivál központja most is a Cour Fantomban kapott helyet, míg a vasút egykori területén a Parc Ateliers adott teret a legkülönfélébb kiállításoknak, köztük a Discovery Award, valamint a Book Award díjazottjainak, míg a Salle de Fêtes-ben a portfóliók megtekintése zajlott, 250 résztvevővel és 130 szakértő bevonásával; a Cour l'Achévéché-ben pedig az alternatív programokat kínáló Voies Off mutatkozott be. A fesztivál első hetében 15 200 látogatót regisztráltak, tizenkét százalékkal többet a tavalyi évhez képest.

A negyven kiállítás között idén is lehetett találni egy-két kiemelkedő programot. Európában első alkalommal voltak láthatók a kelet-európai zsidó bevándorlók fiaként New Yorkban felnőtt és 1936 és 1949 között a New York Photo League tagjaként és elkötelezett kommunistaként is feketelistára került Sid Grossman (1913–1955) munkái. Tanárként olyanokra gyakorolt nagy hatást, mint például Leon Levinstein. A kurátoroknak, Keith F. Davisnek, Howard Greenbergnek és Bob Shamisnek sikerült ritka vintázs nagyításokat elhozniuk a különböző gyűjteményekből az Espace Van Gogh-ban megrendezett kiállításra. De premierje volt Bernard Plossunak is (1945). Bár Plossu korábban szorosán együttműködött Gilles Morával, a fotófesztivál egykori igazgatójával és a fekete-fehér képeket tartalmazó monográfiája kiadójával, a Western Colors („Nyugati színek”) volt az első egyéni kiállítása Arles-ban. Ez Robert Aldrich westernfilmjei iránti, ifjúkori vonzalmáról tanúskodik, nagy hatást tettek rá, amikor néhány éven át beatrajongóként Amerika tágas tereit járta. Nagyon csendes, színes fényképeit mutatták be ebből az időszakból, a 70-es és 80-as évekből, Stéphanie Brasca rendezésében, amely vándorkiállításoként több helyszínen is falra került, például Clermont-Ferrand-ban és Toulonban.

Komoly érdeklődést váltott ki Eamonn Doyle (1969) trilógiája, az i, ON és End, valamint Don McCullin (1935) tárlata. Az én személyes kedvencem a dél-afrikai William Kentridge (1955) multimédia-installációja (More Sweetly Play the Dance, „Lágyabban játszd a táncot”), amelynek Luma Arles volt a kurátora: egy 40 méter hosszú, vetített felületen végigvonuló, a középkori haláltánc alakjait megidéző menetet láthattunk, amelyet dobok és fúvósok zenéje kísért.

Ugyanúgy figyelemre méltó volt Yann Gross részletekbe menő, igényesen kialakított installációja, a The Jungle Show, amely 2015-ben elnyerte a Rencontres Dummy Awardot, akárcsak a késő 19. századi és 20. századi gender témájú fotográfiák átfogó válogatása (Sincerely Queer, „Őszintén queer”) Sébastien Lifshitz gyűjteményéből. A St-Martin du Méjan kápolnában amerikai és japán fotótörténet találkozott William Klein és Eikoh Hosoe személyében, az 1960-es években mindketten Kazuo Ohno butoh táncost fényképezték, aki tulajdonképpen Hosoe modellje volt. Nagyon személyes munkát hozott létre Michael Ackerman a saját életét rögzítő Diary of a Job („Munkanapló”) című művével, kronologikusan bemutatva, mindenféle távolságtartás nélkül. Ehhez az Olympus gyár rendelkezésére bocsátott egy kamera-rendszert, valamint szabad kezét kapott a kivitelezéshez. Szabadtéri kiállításon lehetett látni Maurizio Cattelan és Pierpaolo Ferrari közös munkáját, a Toiletapert („WC-papír”), az Atelier des Forges udvarán rikító színekben pompázó plakátokon. Ők készítették az idei év kiállítási plakátját is, amelyen egy madár a csőrével csipegeti egy nő fogait. Szimbolikusan úgy is lehetett értelmezni, mint a látogatóknak a fokozatosan átalakuló fesztiválra adott reakcióinak lenyomatát.

Az első pillantásra azt lehetett volna gondolni, hogy a program csaknem változatlan. A helyi áramlatok mellett azonban már érezhető volt egy másfajta fuvallat is. Csökkentették az éjszakai fényjátékok számát a Théâtre Antique-ban, a Leica idén már nem vett részt az Oscar Barnack-díj győzteseinek rendezett kiállításával, és „Az év éjszakája” program központja, ahol hajnalig tartó vetítéseket rendeztek, a Rhône tulsó partjára került, az Étienne papírmalomba. További újdonságnak számított a Ground Control névre keresztelt hatalmas kiállítási és rendezvénycsar-

nok, az Olympus-központ a Hôtel de Luppé pompás épületében, valamint az az új innovatív hangulatú hely, amelyet a Cosmos „fotókönyv-piac” kapott – idén 88 kiadó részvételével – az egykori Collège Mistral épületében.

Mindemellett három új díjat is kiosztottak: a Jan Michalski Alapítvány által létrehozott Photo-Text Award („Fotószöveg-díj”), a kiállító nők egyikének odaítélt Madame Figaro-Arles Photo Award, valamint a legjobb, virtuális valóságot használó műért járó VR Arles Festival Jury Grand Prix elismeréseket.

Mindenképp feltűnt, hogy az újítások iránymutató karakterrel is bírtak. A Photo-Text Award, valamint a „Fotográfia és irodalom” című est bevezetésével ismét felelevenítették az írók és művészek közötti tradicionális kapcsolatot. Csaknem észrevétlenül maradt viszont a fesztivál ajánlása a ragyogó tehetségű francia regényírónak, Michel Tournier-nak (1924–2016), akinek A rémkirály című, 1972-es regényét Volker Schlöndorff filmesítette meg Der Unhold címmel. Az 1960-as években Jean-Maurice Rouquette-tel, Maryse Cordesse-szel és Lucien Clergue-vel közösen Tournier is sokat tett az arles-i fotós iskola megalapításáért. Ezen kívül egy többnapos program keretében ünnepezték az avantgárd írók és fotográfusok, Denis Roche-t (1937–2015), a Les Cahiers de la Photographie (1980) egyik alapítóját. Legfontosabb témája az idő volt, az élet továtúnő ideje és annak megragadása egyetlen pillanatban a fotográfia segítségével. „Azért írok, hogy egyedül legyek, és azért fényképezek, hogy eltűnjek” – mondta. Sajnos nem volt olyan kiállítás, amelyen poétikus fényképeit bemutatnák volna. Az irodalmi kánon lezárását az 1960–1985 között megjelent provokatív és szatirikus, azóta kultikussá vált *Hara Kiri* magazinnak szentelt, vintázs nagyításokban, fotómontázsokban és dokumentumokban gazdag kiállítás jelentette. Sokkoló, vicces és művészi fényképek sok kortárs fotográfus inspiráltak, a mai látogatóknak pedig igazi élményt kínált a Thomas Mailänder és Marc Bruckert által gondosan összeállított kiállítás. A Hara Kiri Photót ugyanakkor tisztelgésnek szánta a fesztivál a *Charlie Hebdo* előtt, amint azt Audrey Azoulay kulturális miniszter is hangsúlyozta.

Egy másik jövőbe mutató irányt jelölt ki a Luma Arles által szervezett Systematically open? („Rendszerszinten nyitva?”) című bemutató a frissen kialakított Atelier de la Mécanique-ban.

A svájci Philippe Rahm építész Luminance elnevezésű design-konceptiójában a sötét és világos terek segítségével a fénykép és mozgókép különböző követelményeivel foglalkozott, így teremtett nagy hatású kiállítást. Az itt Walead Beshty, Elad Lassry, Zanele Muholi és Collier Schorr kurátori munkája eredményeként létrehozott tárlatok nem egy vagy több fotográfus mutattak be, hanem a képtermeles kortárs formáival szembesítették a nézőt. Ez talán a tiszta fotográfiától az elmélet irányába mutató, fokozatos elmozdulás első jelének is tekinthető. Ezért is érdekes utólag pillantást vetni a művészeti szempontból meghatározó szerepet játszó csoportra, amely a művészeti világ jelentős személyiségeiből (Maja Hoffmann, Tom Eccles, Liam Gillick, Hans Ulrich Obrist, Philippe Parreno és Beatrix Ruf) állt össze, miközben teljességgel hiányzott valamiféle fotográfiai állásfoglalás. Talán épp Maja Hoffmann szánja magát ebbe a pozícióba? Végző soron a *Camera* magazin egyik 1977-es számában szerkesztőségi asszisztensként van feltüntetve a neve.

A Maja Hoffmann által 2004-ben a svájci művészet ügyének előmozdítására létrehozott Luma Alapítvány támogatja a 2002 óta létező Discovery Awardot („Felfedezés-díj”), és a múlt évben életre hívott egy saját díjat is, a Dummy Book Awardot („Könyvmakett-díj”). A Luma Arles-t 2014-ben alapították, hogy a Parc des Ateliers-t egy egész évben működő experimentális kiállítási központtá alakítsák át. A projekt megtervezésére Frank Gheryt, a világhírű építész, Annabelle Selldorfot és a tájépítész Bas Smetset kérték fel. Az elképzelés lényege egy Arles-on túlnyúló, dél-franciaországi művészeti szcena megalapozása. A kezdetet az ideai Grand Arles Express jelentette, amely avignoni, nimes-i és marseilles-i kiállításokat is magába foglalt.

Érdemes megjegyezni, hogy az ideai könyvdíj támogatója a Jan Michalski Alapítvány volt, amelyet Michalski felesége, Vera (Maja Hoffmann testvére) alapított. Felvetődik a kérdés: lassan családi vállalkozássá alakul a rendezvény?

Izgatótlan várhatjuk, hogyan változik majd az arles-i fotófesztivál a következő években. Mindenesetre az időpont már ki van tűzve: 2017. július 3. – szeptember 24.

Fordította: Pfištner Gábor

www.rencontres-arles.com

Eamonn Doyle: END – Untitled, from the End series, 2015. Courtesy of the Michael Hoppen Gallery © RENCONTRES ARLES

Artwork 2 CLEAR
info@artwork.hu • 1-202-1653
I. ker. Ostrom u. 6.

**Javítás,
tisztítás**

Photo

Eamonn Doyle: END – Untitled, from the i series, 2013. Courtesy of the Michael Hoppen Gallery
© RENCONTRES ARLES

Bernard Plossu: WESTERN COLORS – Heading South, New Mexico, 1981. Courtesy of the artist and Éditions Textuel
© RENCONTRES ARLES

Bernard Plossu: WESTERN COLORS – New Mexico, 1982. Courtesy of the artist and Éditions Textuel
© RENCONTRES ARLES

Sid Grossman: DU DOCUMENT À LA RÉVÉLATION, PHOTOGRAPHIES ET INFLUENCES – Coney Island, 1947
© HOWARD GREENBERG GALLERY AND RENCONTRES ARLES

Michael Ackerman: DIARY OF A JOB – Home, 2016. Courtesy of the artist
© RENCONTRES ARLES

Don McCullin: Early Morning, West Hartlepool, County Durham, 1963. Courtesy of the artist and Hamiltons Gallery, London
© RENCONTRES ARLES

Charles Fréger: YOKAINOSHIMA – NAMAHAJE, Ashizawa, Oga, Akita prefecture, Japan. Courtesy of the artist
© RENCONTRES ARLES

Sarah Waiswa: Nemesis, Stranger in Familiar Land series, Kibera, 2016. Courtesy of the artist
© RENCONTRES ARLES